

Psikoeğitim Programının Tasarlanması

Gelişimsel rehberlik programının diğer müdahalelerinde olduğu gibi, psikolojik danışma müdahalesi **program** odaklı uygulama yapar. İlköğretim ve ortaöğretim öğrencileri yapılandırılmamış, etkileşim gruplarından yeterince yararlanmayabilirler. Ülkemizde okullarımızda grupla psikolojik danışma uygulamasının az olmasının nedenlerinden birisi de bu durum olabilir. Ergenlik dönemindeki danışanlar iyi tasarlanmış, geliştirici ve önleyici tarzda hazırlanmış müdahalelerden daha fazla yararlanırlar. Bu nedenle grupla psikolojik danışmanın (kriz odaklı biçimi hariç) ve psiko-eğitim müdahalelerinin programlarının uygulama öncesinde hazırlanması önemlidir.

Grupla psikolojik danışma ve psiko-eğitim müdahalelerinin programı iki ana adımda hazırlanır. *Birinci adımda*, programın alt yapısı hazırlanır; *ikinci adımda* program tasarım sürecine geçilir. Bu iki adımı kısaca açarsak:

1. Adım: Alt yapının hazırlanması: Program tasarlama sürecine başlanılmadan önce alt yapının hazırlanması gerekir. Bunun için psikolojik danışmanlarımızın 3 temel unsuru belirlemesi gerekir:

- **Öncelikle hazırlanacak programın felsefi temelleri belirlenir.** Her programın felsefi alt yapısı olması gerektiği (Sönmez, 1985; Demirel, 2000) belirtilmektedir. PDR alanında pek çok felsefi akım temel alınmaktadır. Özellikle varoluşçu ve hümanist felsefi akımların, programların temellerinde yer alması psikolojik danışmanlarımıza kılavuzluk rolü görecektir.
- **Programın bir diğer temeli kuramlardır.** Psiko-eğitim programlarının temellerinde psikolojik danışma kuramları, gelişim kuramları ve öğrenme-öğretme kuramları yer alır. Bu kuramlarının insana bakışı, temel kavramları, yöntemleri vb. psikolojik danışmanlarımıza hazırlayacakları programlarda neleri dikkate alması gerektiğini vurgular. Psikolojik danışmanlarımız programın felsefi temellerini belirledikten sonra, kuramsal temellerine karar vermelidirler. (Kitabın 8. bölümünde teorik temeller özetlenmiştir)
- Programın felsefi ve teorik temelleri belirlendikten sonra, **programın uygulanacağı danışanların özellikleri dikkate alınır.** Danışanların yaşı, cinsiyeti, bilişsel-duyuşsal hazırbulunuşluk seviyesi, kültürel değerleri, ekonomik düzeyi, öğrenim düzeyi vb. programı direkt etkiler. Gelişimsel rehberliğin ana ilkelerinden birisi "programların esnekliği"dir. KGRP'nin hiç bir müdahalesi katı değildir, danışanların özelliklerine göre biçimlendirilir. Bunun için psikolojik danışmanlarımız gruba üye belirlemeden önce ihtiyaç analizi yapması uygun olur. (İhtiyaç analizi için kitabın 3. bölümüne bakınız)

2. Adım: Program tasarımı süreci: Bir müdahalenin program odaklı yapıldığını kabul edebilmemiz için dört ana öğesinin olması gerekir. Bu dört ana öğe kazanım, içerik, süreç ve değerlendirmedir:

- **Öncelikle programın kazanımlarının (eski ifade ile hedeflerinin) belirlenmesi gerekir.** Kazanımlar bir programın ilk öğesidir. Bu sayede grupla psikolojik danışma / psiko-eğitim müdahalesi ile öğrencilerimize hangi bilgi, beceri ve tutumları kazandıracağımızı belirlemiş oluruz. Kazanımlar belirlenirken, Wellman ve Moore'un geliştirdiği taksonomi kullanılır. Bunlar: Algılama düzeyi, kavrama düzeyi ve genelleme düzeyi (ayrıntılı bilgi için 5. bölüme bakınız).
- **Programın ikinci öğesi içeriktir.** Belirlemiş olduğumuz kazanımların, hangi içerikle/muhteva ile yapılacağı kararlaştırılır. Örneğin öğrencilerin etkili çalışma becerilerini artırmak için hazırlanacak bir psiko-eğitim programının içeriğinde motivasyon, çalışma engelleri, öğrenme stilleri, programlı çalışma, kendini kontrol edebilme, sınav kaygısı vb. konulara yer verilebilir.
- **Programının üçüncü öğesi danışma sürecidir.** Danışma süreci temel aldığımız psikolojik danışma kuramına göre değişir. Son zamanlarda birey merkezli psikolojik danışma kuramının yanı sıra, akılcı-duyuşsal psikolojik danışma kuramı, gerçeklik terapisi, bilişsel/davranışçı psikolojik danışma kuramlarına dayalı psiko-eğitim programları öne çıkmaktadır.
- **Programın son öğesi değerlendirmedir.** Programın etkililiğini kontrol etme, eksiklikleri belirleyip programı geliştirme imkanı vermesi, değerlendirme öğesini önemini artırmaktadır. Bunun için gözlem formları, anket, standart ölçeklerden (ön-son test olarak) yararlanılabilir.
- **Son olarak ilk iki adımda yapılan çalışmalar yazılı hale getirilir ve buna plan denilir.** Grupla psikolojik danışma ve psiko-eğitim planını, psikolojik danışmanlarımız istedikleri biçimde hazırlayabilirler. Bunun için bir örnek Form 4-1 de verilmiştir.

Form 4-1 Psiko-eğitim Planı rneđi

PSİKO-EĞİTİM PLANI

Psiko-eğitim programının temel aldığı

Felsefi akımlar:.....

Kuramlar:.....

Üye sayısı: .....

Danışanların yaş ortalaması: .....

Cinsiyeti: ..... kız .....erkek

Oturum sayısı:.....

Oturum süresi: .....

Mekan: .....

Psiko-eğitim programının genel amacı:

.....

.....

Yeterlikler ve Kazanımlar:

.....

.....

.....

İçerik:

1. Oturum: .....

2. Oturum:.....

3. Oturum:.....

4. Oturum:.....

Danışma süreci:

.....

.....

.....

.....

Değerlendirme süreci:

.....

.....

.....

.....

Psikolojik Danışman